

K systému vědeckých znalostí o válce a armádě

V sovětském časopise VOJENNAJA MYSL proběhla diskuse k článku generálporučíka M. A. Garejeva „Systém vědeckých znalostí o válce a armádě“. Tento článek ve zkrácené podobě jsme uveřejnili v 1. čísle našeho časopisu v tomto roce.

Chceme čtenáře seznámit s některými názory diskuse, které svým obsahem přispívají k dalšímu rozpracování problémů uveřejněného článku. V tomto čísle jde o výňatky z příspěvků maršála letectva G. V. Zimina a plukovníka G. V. Teljatnikova, generálplukovníka V. D. Sozomova, plukovníka M. P. Šmeleva.

Struktura systému vědeckých znalostí o válce a armádě

Požadavky vojenské praxe a dosažená úroveň rozvoje vojenských teoretických znalostí podmiňují v současné době nutnost určení předmětu a hranic výzkumu všech hlavních odvětví systému znalostí o válce a armádě, které vystupují jako její prvky. Toto určení je však možné jen na základě zkoumání vojenskoteoretických znalostí jako celku, jako systému znalostí o válce a armádě.

Využití zásad systémové metody k určení struktury systému znalostí o válce a armádě na základě principů dialektického materialismu a především marxisticko-leninské teorie odrazu umožňuje uskutečnit přesnou metodologickou analýzu této struktury, tj. rozebrat vztahy: struktura vědeckých znalostí a struktura jeho objektu, teorie a systém teorií, funkce a struktura vědeckých znalostí atd.

Struktura systému znalostí o válce a armádě je determinována především strukturou objektu výzkumu, jako jsou válka o ozbrojené síly. Mají různé stránky, aspekty a prvky:

— válka jako stav celé společnosti, její obecné zákony, její poměr k politice (jeho základem je ekonomická podmíně-

nost války), třídní charakter války a její úloha v rozvoji společnosti;

— vnitřní a zahraniční politika, právo, ekonomické, ideologické a psychologické procesy v podmínkách přípravy a vedení války; procesy rozvoje vědy v těchto podmínkách, vliv všech těchto faktorů na výsledek války a zpětný vliv války na tyto faktory;

— ozbrojený zápas jako specifika války, jako hlavní prostředek dosažení politických cílů ve válce;

— války na obranu socialistické vlasti a další druhy válek;

— ozbrojené síly jako sociální instituce, jako nástroj státu, jejich úloha v rozvoji společnosti;

— vliv ekonomiky, politiky, práva, ideologie, společenské psychologie na ozbrojené síly a jejich zpětný vliv na tyto faktory;

— ozbrojené síly jako prostředek vedení ozbrojeného zápasu, jejich struktura, činnost a rozvoj;

— ozbrojené síly socialistických států a další typy ozbrojených sil.

Všechny tyto strukturální prvky objektu výzkumu nacházejí svůj odraz ve struk-

tuře systému vědeckých znalostí o válce a armádě v podobě jednotlivých jejích odvětvích, které vytvářejí jejich vědy a teorie.

Struktura teorie nemůže být ovšem odrazem struktury objektu, protože samotný odraz se uskutečňuje pod zorným úhlem používaných metod vědeckého poznání a je charakterizován aktivností poznávajícího subjektu, který vnáší něco vlastního do odrazu objektu. Strukturu systému vědeckých znalostí o válce a armádě ovlivňují: obecná filosofická metoda, sociologický přístup, obecné vědecké a další metody výzkumu.

Nejdůležitějším faktorem, který determinuje strukturu systému znalostí o válce a armádě, je příslušnost tohoto systému především k oblasti společenských věd. Tato okolnost nutí při určování této struktury uvažovat o mnohostranných spojitostech války a armády s dalšími oblastmi společenského života a o její specifice. Musíme mít na zřeteli i to, že společenské vědy se vztahují k třídě nededuktivních teorií, které zevšeobecňují empirické materiály a používají deduktivní metody ve spojitosti s pozorováním a experimentováním. Jejich hlavní metodou při tvorbě teoretických znalostí je postup od abstraktního ke konkrétnímu.

Přechod od těchto faktorů k samotné struktuře systému vědeckých znalostí o válce a armádě se uskutečňuje přes funkce tohoto systému. Je známo, že strukturová analýza, která představuje jeden z aspektů systémové metody, rozebírá způsob spojení mezi prvky systému, tj. její strukturu; přitom vychází z relativní stability jejích určených funkcí.

Teoretické poznání může mít vysvětlující, předvídající, informační, metodologickou, světónázorovou a praktickou funkci. K určení struktury teoretického poznání vyčleňujeme jeho funkce jako typy úkolů, které řeší; vycházíme přitom z jeho vzájemného vztahu s praxí. Teorie je zobecněný odraz praxe, která je povolána k tomu, aby uspokojovala její požadavky a řešila jí stanovené úkoly.

Vycházíme-li z charakteru praxe stran, tříd a států v oblasti přípravy a vedení války, výstavby ozbrojených sil a ze získaných zkušeností v této oblasti, můžeme stanovit **hlavní funkce systému vědeckých znalostí o válce a armádě.**

Především zkoumá všechny druhy zákonů války, včetně ozbrojeného zápasu, zákony původu, funkcí a rozvoje ozbrojených sil jako sociální instituce a jako prostředku vedení ozbrojeného zápasu. Na základě toho se zjišťuje součinnost všech oblastí společenského života, především

ekonomiky, politiky, práva, ideologie a společenské psychologie a vědy z jedné strany a války a ozbrojených sil z druhé strany, a zkoumá se všechny aspekty války a armády: tj. filosoficko-sociologický, ekonomický, sociální (v užším smyslu), politický, právní, ideologický, psychologický a čistě vojenský. Třídní přístup k válce, chápání její podstaty jako pokračování politiky určitých tříd prostředky ozbrojeného zápasu umožňují určit charakter a typy válek, typy ozbrojených sil, kritéria jejich určení, vysvětlit jejich úlohu ve společenském rozvoji, zvláštní úlohu války při obraně socialistické vlasti a podstatu i určení socialistických ozbrojených sil. Systém znalostí o válce a armádě je povolán rozpracovat způsoby a formy ozbrojeného zápasu, zásady výstavby ozbrojených sil, jejich všestranné přípravy k vedení ozbrojeného zápasu s přihlédnutím ke stavu a tendencím rozvoje vojenské síly nepřítel, studovat a hodnotit historické zkušenosti vedení války, vojenského umění a výstavby armády.

Nicméně tím nejsou vyčerpány funkce systému znalostí o válce a armádě. Systém je povolán nejen zkoumat tyto otázky, ale i rozpracovávat, na základě výzkumu a požadavků zájmů upevnění obranyschopnosti socialistického společenství, odpovídající principy činnosti strany, státu, ozbrojených sil a dávat praktická doporučení. Tyto principy a doporučení společně s leninskou teorií o obraně socialistické vlasti tvoří základ vojenské politiky komunistických stran socialistických států a mají své vyjádření ve vojenské doktríně.

Vojenská politika komunistických stran a vojenská doktrína socialistických států v určité době značně ovlivňuje obsah systému vědeckých znalostí o válce a armádě. Vedoucí úloha strany zahrnuje všechny stránky upevňování obranyschopnosti státu, včetně vojenskoteoretické oblasti. Vojenská politika strany a vojenská doktrína formují cíle, úkoly a hlavní směry rozvoje vojenskoteoretického myšlení. Toto všechno musíme brát v úvahu při určování funkcí systému vědeckých znalostí o válce a armádě, protože tyto funkce zkoumáme na základě vztahu teorie a praxe.

Strukturální prvky (odvětvími) systému znalostí o válce a armádě mohou být tyto vědy a teorie. **Marxisticko-leninské učení o válce a armádě** komplexně zkoumá války a armády. Zahrnuje studium nejobecnějších, filosoficko-sociologických, sociálně politických a politickoekonomických aspektů. **Vojenská věda** se zabývá bezprostředně otázkami ozbrojeného zápa-

su a výstavby ozbrojených sil jako prostředku jejího vedení.

Teorie stranickopolitické práce v ozbrojených silách rozebírá úkoly, strukturu, místo a úlohu politických orgánů, stranických organizací v armádě, metody a formy jejich činnosti. **Teorie vojenského práva** rozpracovává právní základy výstavby ozbrojených sil a činnosti vojáků. **Vojenská pedagogika a vojenská psychologie** dává pedagogické a psychologické základy výcviku a výchovy vojáků podle jejich specifiky. **Vojenská historie** studuje historické zkušenosti vedení válek a vyvozuje z těchto zkušeností příslušné závěry.

Zvláštní místo v celkovém systému znalostí o válce a armádě má vojenská doktrína, protože představuje oficiální názory na přípravu a vedení války a zahrnuje hlavní zásady tohoto systému.

Nejdůležitější zvláštností vyjmenovaných strukturálních prvků — hlavních odvětví systému vědeckých znalostí o válce a armádě — je to, že většina z nich současně patří jak do tohoto systému, tak i do celé řady jiných společenských věd:

- různé aspekty marxisticko-leninského učení o válce a armádě do historického materialismu, politické ekonomie a vědeckého komunismu;

- teorie stranickopolitické práce do stranické výstavby;

- teorie vojenského práva do pedagogických věd;

- vojenská historie do historických věd.

Tato odvětví systému znalostí o válce a armádě se podřizují nejen logice tohoto systému, ale také logice těch společenských věd, ke kterým patří. Jen vojenská věda, která zkoumá specifiky války a armády, tj. ozbrojený zápas, patří jen do systému znalostí o válce a armádě. Zahrnuje také celou řadu věd, které náleží jak k přírodním (vojenský zeměpis, vojenská kartografie, vojenská geodezie, vojenská topografie, vojenská hydrometeorologie atd.), tak i k technickým vědám (vojenskotechnické vědy, které se zabývají projektováním a výrobou výzbroje atd.)

Otázky války a armády patří mezi celou řadu jiných věd, zejména společenských, avšak nejsou předmětem jejich zkoumání, i když předmětem zkoumané teorie (vědy) je studium toho nebo jiného aspektu války a armády.

Teoretické znalosti o válce a armádě představují tedy složitý systém, mají komplexní charakter, protože zahrnují nejen společenské vědy, ale také celou řadu přírodních a technických věd. Celkově cvšhem systém znalostí o válce a armádě se vztahuje ke společenským vědám, protože zkoumá společenské jevy (války, ozbrojené síly) a většina jeho hlavních odvětví je obsažena současně i v jiných společenských vědách.

Předmět vojenské vědy a některé otázky její struktury

Vojenská věda nejvíce vyjadřuje specifiky systému znalostí o válce a armádě. Na rozdíl od jiných odvětví tohoto systému není součástí jiných věd. Je to pochopitelné, protože vojenská věda zkoumá specifiky války — ozbrojený zápas a specifiky armády — její úlohu jako prostředku vedení ozbrojeného zápasu. Vojenská věda zkoumá nejen zákony přípravy, vedení a zabezpečení ozbrojeného zápasu, ale také zákony formování struktury, činnosti a rozvíjení ozbrojených sil jako prostředku vedení ozbrojeného zápasu.

Mluvíme-li o tom, jak výjimečně důležité místo má vojenská věda v celkovém systému znalostí o válce a armádě, potom prvotní význam má otázka jejího charakteru. Vojenská věda, i když se zabývá nejen sociálními, ale přírodními a technickými procesy a jevy je úzce spojena s přírodními a technickými vědami; přesto je společenskou vědou.

Vojenská věda je svým charakterem komplexní, protože počítá s vlivem ekonomických, vědeckých, morálně politických

faktorů, dále s vlivem přírodních (geografických, meteorologických atd.) podmínek na průběh ozbrojeného zápasu, strukturu a rozvoj ozbrojených sil, zkoumá otázky vzájemného poměru zbraní, vojenské techniky a lidí, použití vlastních sil a prostředků ke zničení nepřítele. Ve středu vojenské vědy stojí člověk a kolektivy, které jsou subjekty a objekty ozbrojeného zápasu, vojenské činnosti a výstavby ozbrojených sil. Proto vojenská věda, která bere v úvahu sociální podstatu ozbrojených sil, musí věnovat značnou pozornost otázkám jejich organizace, sociálním (i psychologickým) možnostem vojáků, jejich morálně politické a psychologické přípravě k ozbrojenému zápasu, výcviku a výchově.

To všechno svědčí o tom, že vojenská věda, i když je komplexní, současně je skutečně společenskou vědou. Ve prospěch tohoto chápání jejího charakteru mluví celá řada i dalších argumentů. Vojenská věda zkoumá ozbrojený zápas, který vyjadřuje specifiky války jako společenského

jevu a ozbrojené síly jako orgán státu, nástroj politiky určitých tříd. Vztahy, které existují v samotných ozbrojených silách, odrážejí vztahy, které jsou vlastní společenskému řádu. Vojská věda má třídní stranický charakter, a je pod určitým vlivem politiky.

Struktura vojenské vědy vyjadřuje proces diference a integrace vědeckého poznání. Teorie vyzbrojování jako systém vojenských technických znalostí, které se zabývají otázkami výroby a exploatace zbraní a vojenské techniky, systémů zbraní, můžeme považovat za součást vojenské vědy. Výsledky tohoto teoretického systému znalostí budou napomáhat rozpracování účinnějších způsobů a forem ozbrojeného zápasu.

Soustava vojenské vědy zahrnuje i takové komplexní syntetické teorie jako např. teorii velení vojskům. Vyčleňuje to obecné, co je vlastní velení, rozebírá je v všech hlavních částech vojenské vědy, a uskutečňuje syntézu. Současně je obohacuje znalostí obecných zákonitostí principů a metod velení. V jejich ustanoveních je vyjádřen proces diference a integrace vojenské vědy.

Ústřední místo ve vztahu teorie velení vojskům s jinými hlavními částmi vojenské vědy má její spojitost a součinnost s hlavním strukturálním prvkem (hlavní částí) vojenské vědy — s teorií vojenského umění, a jejich vzájemné prolínání. Hlavní v tomto vztahu je to, že mají jeden objekt zkoumání, zkoumají jednu a tytéž systémy, tj. vojenské systémy. Doplňují se navzájem a prolínají se. Vojenské umění nemůže být bez velení. Velení vojskům

v procesu bezprostřední přípravy k bojové činnosti i v jejich průběhu je důležitou a neoddelitelnou součástí (stránkou) vojenského umění.

Současné však každá z těchto dvou teorií v určitých mezích zkoumá různé stránky vojenských systémů. Teorie velení vojskům se zabývá problémy působení na podřízená vojska a jejich vzájemnými vztahy s orgány velení. Teorie vojenského umění zkoumá problémy působení vlastních vojsk na nepřítel a problémy bojové činnosti jako dvoustranného procesu.

Teorie velení vojskům zabezpečuje teorii vojenského umění, a je jí podřízena podstatou svých funkcí, tak jako i jiné hlavní části vojenské vědy. Teorie velení vojskům „závisí“ na teorii vojenského umění. Tato „závislost“ vyplývá z určujícího charakteru a chování objektu a z vlivu vnějšího prostředí na řídicí působení. Teorie vojenského umění rozpracovává principy, způsoby a formy vedení bojové činnosti, které určují charakter velení vojskům.

Nejdůležitějším směrem zvýšení účinnosti vojenské vědy v souladu s požadavky XXV. sjezdu KSSS je další rozpracování problémů vzájemné spojitosti a součinnosti vojenské vědy s dalšími hlavními částmi obecného systému znalostí o válce a armádě. Pozornosti zasluhují především otázky součinnosti vojenské vědy s teorií stranikopolitické práce. Jejich úspěšné vyřešení má velký význam pro zvýšení stranickosti v činnosti orgánů velení vojskům, pro plnou společnou práci velitelů, štábů, politických orgánů, stranických a mládežnických organizací.

Předmět a struktura vojenské vědy

Předmětem vojenské vědy je ozbrojený zápas. Úkolem vojenské vědy je zkoumat a nejdovedněji a nejúplněji využívat zákonitostí ozbrojeného zápasu. Vojenská věda by ztratila právo na samostatnost, kdyby jejím předmětem nebyla specifická oblast války — ozbrojený zápas, který se liší celou řadou jen jemu vlastních zvláštností, ale válka v celku.

Sovětská vojenská věda při poznávání objektivních zákonů ozbrojeného zápasu zkoumá problémy, spojené s hodnocením ekonomických a morálně politických možností jak vlastních, tak i nepřátelských, studuje výzbroj a techniku, rozpracovává způsoby a formy ozbrojeného zápasu, základy výstavby, velení, výcviku a výchovy vojsk a jejich všestranného zabezpečení při přípravě a v průběhu ozbrojeného zápasu.

K zákonům vojenské vědy patří vlastně zákony ozbrojeného zápasu jako takového. Protože jsou objektivními zákony, zahrnují v sobě jen to zvláštní, co je vlastní činnosti ozbrojených sil a co je odlišuje od úsilí týlu státu (také se zúčastní války a přitom v rozhodující míře), jehož úkoly a praktická činnost se podstatně liší od úkolů a činnosti ozbrojených sil. Obojí však směřují k zabezpečení jediného cíle — vítězství ve válce.

Vojenská věda, tak jako každá druhá, vzniká z potřeb praxe a slouží jejím zájmům, v daném případě — úspěšnému vedení ozbrojeného zápasu. Proto má nejen aspekt obecných teoretických zdůvodnění přípravy a vedení ozbrojeného zápasu, ale i aplikovaný, praktický, spojený s rozpracováním různých konkrétních zásad, prin-

cipů a pravidel, které se vztahují k přípravě a vedení ozbrojeného zápasu.

Sovětská vojenská věda je tedy jednotný systém znalostí o přípravě a vedení ozbrojeného zápasu v zájmu obrany Sovětského svazu a ostatních socialistických států před imperialistickou agresí.

Struktura a obsah vojenské vědy musí nejúplněji odrážet objektivní procesy, které zkoumá. Ve spojitosti s tím vzniká otázka: co a v jaké posloupnosti zahrnout do vojenské vědy. Navrhovaný předmětově problémový přístup ke klasifikaci odvětví vojenské vědy umožňuje dát neúplnější přesnou odpověď. Zejména problémy, které vojenská věda zkoumá, a úkoly, které před ní stojí, určují její strukturu a obsah v kterékoli etapě.

Zkoumaná struktura vojenské vědy představuje jediný, přsně podřízený systém znalostí, kde prvořadý význam mají obecné teorie vojenské vědy a teorie vojenského umění. Ostatní disciplíny a odvětví, které jsou její součástí, zabezpečují tyto hlavní a základní odvětví vojenské vědy. Jádrem vojenské vědy je teorie vojenského umění, která zkoumá nejen zákonitosti, charakter, principy a způsoby vedení ozbrojeného zápasu na strategickém, operačním a taktickém stupni, ale vypracovává i požadavky na všechny vlastní části a odvětví.

Při zkoumání struktury teorie vojenského umění je nezbytné vidět těsné prolínání spojitostí jeho hlavních částí. Teorie vojenského umění zahrnuje v jednotě i teorie strategie, operačního umění, tak-

tiky a teorie bojového použití druhů ozbrojených sil.

Obsah, strukturu a úkoly zkoumaných problémů hlavních částí a odvětví vojenské vědy úplně a přesně rozebírá uveřejněný článek. Nesouhlasím však zcela s tím, jaké místo autor udílí vojenské historii. Ta se rozvíjí v nitru historické vědy, má své zaměření a samostatnost a na stejné úrovni s teorií vojenské výchovy a výcviku, která také vytvořila své odvětví pedagogiky, je neoddelitelnou součástí vojenské vědy. Její jádro — historie vojenského umění — je nerozlučně spojeno s teorií vojenského umění, je její základnou rozvoje.

Při předmětově problémově klasifikaci vojenské vědy vzniká nutnost samostatně zkoumat i problémy součinnosti Sovětských ozbrojených sil s armádami socialistických států při vedení společné bojové činnosti na strategickém, operačním a taktickém stupni.

Nyní je sovětská věda ztělesněna spojením nejrůznějších oblastí vědění — společenských věd, přírodních a technických věd. Všechny jsou vzájemně spojeny a úspěchy každé z nich jsou podmínkou a podnětem výsledků ostatních. Proto i vojenská věda se může úspěšně rozvíjet jen za předpokladu maximálního využívání výsledků všech ostatních oblastí vědění, z nichž čerpá materiál k řešení vlastních úkolů a splnění požadavků praxe vojenské výstavby. Obsah, struktura a rámec vojenské vědy v jejím rozvoji se budou měnit a rozšiřovat.

Metodologické otázky klasifikace systému znalostí o válce a armádě

V současné etapě rozvoje vědeckých znalostí o válce a armádě jsou zvláště aktuální metodologické otázky. Je to proto, že požadavky praxe mohou být zcela uspokojeny jen za předpokladu, že bude rozpracována celková teoretická koncepce.

Za poslední leta bylo mnoho uděláno v oblasti analýzy metodologických a teoretických problémů války a armády a zejména vojenské vědy.

Vojenská věda je mnohostranná. Jejím metodologickým základem je dialektický materialismus. V procesu poznání vojenská věda využívá výsledků a vědeckých poznatků celé řady společenských, přírodních a technických věd. Zvláště úzce je vojenská věda spojena s marxisticko-leninským učením o válce a armádě. Přesné určení předmětu a hranic zkoumání vojenské vědy, její struktury, místa a úlohy v celkovém systému vědeckých znalostí o válce a armádě má velký teoretický a

praktický význam pro výstavbu ozbrojených sil.

Pozornost zasluhuje metodologie řešení otázky o vojenské vědě, která je zkoumána ve spojitosti s celým souhrnem vědeckých znalostí o válce a armádě, které odrážejí objektivní jevy při celkovém zkoumání války jako složitého sociálně politického jevu.

Článek obsahuje řadu perspektivních myšlenek o klasifikaci vědeckých znalostí, které tvoří složitý systém, jakým je systém znalostí o válce a armádě. Autor přitom vychází ze správného názoru, že při klasifikaci vědy nebo skupiny věd, které zkoumají jeden a týž objekt mohou být různé přístupy. Vždy však musíme dodržet tyto zásady:

1. Klasifikace věd, která patří do systému, musí zabezpečit jejich ucelené prozkoumání v úzké vzájemné spojitosti.

2. Při zařazování věd a teorií do odpo-
vídajících skupin je nezbytné vycházet

z těch objektivních zákonitostí, které zkoumají.

3. Vědy a teorie musíme klasifikovat a třídit v logické posloupnosti podle toho, jakou úlohu mají ve zkoumaném jevu.

4. Struktura klasifikovaných znalostí musí být pohyblivá, pružná a maximálně musí odrážet proces diferenciací věd a teorií. Současně s tím musí zabezpečovat systémové a prvořadě zkoumání nejdůležitějších a aktuálních problémů, nastolených požadavky praxe.

Při dodržení těchto zásad autor přesně určuje předmět, obsah a strukturu vojenských věd a její spojitost se společenskými, přírodními a technickými vědami; to zasahuje pozornost a má velký praktický význam.

Ve vztahu k vojskům PVO státu, klasifikace vědeckých znalostí, které tvoří předmět struktury a obsah vojenské vědy, umožňuje zhodnotit úplné podchycení všech jejích součástí v rozsahu vojenské vědecké práce, ale také zdokonalovat programy operační, bojové přípravy vojsk a učební programy vojenských vysokých škol s tím, aby vojenské kádry studovaly všechna odvětví vojenské vědy a včas si osvojily její výsledky.

Základem plánování vojenskovědeckých výzkumů ve vojsku PVO státu je soudobý komplexní, systémový přístup. Výzkum zahrnuje velký okruh otázek teorie a praxe vojsk PVO státu a jejich součinnosti s jinými druhy ozbrojených sil. Cílevědomé plánování a komplexnost výzkumů s přesně vymezenými vědeckými spojeními mezi řídicími organizacemi a vykonavateli mají příznivý vliv na rozvoj teorie a další zdokonalování PVOS.

V článku autor správně a zdůvodněně mluví o nutnosti systémového zkoumání různých odvětví a znalostí problémů, spojených s využitím druhů ozbrojených sil ve válce, o vyčlenění jejich teorií bojového použití a výstavbě v soustavě vojenské vědy, jako její neoddělitelné součásti.

Předpokládáme, že pro všechny druhy ozbrojených sil stejnými (podle pojmenování, ale ne podle obsahu) částmi teorií jejich bojového použití a výstavby jsou:

— teorie vojenského umění druhu ozbrojených sil,

— zvláštnosti výstavby, vojenského výcviku a výchovy.

Kromě toho každý druh ozbrojených sil v tomto systému znalostí může mít také jiné, jen jemu vlastní teoretické zásady, konkrétně spojené s problémy a specifikou použití daného druhu ozbrojených sil v ozbrojeném zápase, a s využitím spo-

lečenských přírodních a technických věd, společných s vojenskou vědou.

Vyčlenění teorií bojového použití a výstavby druhů ozbrojených sil v soustavě vojenské vědy bylo by nesprávné hodnotit jako narušení její celistvosti podle resortních příznaků. To je jen odrazem objektivně existující jednoty obecného a dílčího.

Každá teorie bojového použití a výstavby druhu ozbrojených sil jako celku a také její součástí — teorie vojenského umění, zvláštnosti výstavby druhu ozbrojených sil, vojenského výcviku a výchovy — jsou v podřízeném vztahu k obecné teorii vojenské vědy, ale také k teorii vojenského umění, teorii výstavby ozbrojených sil, teorii vojenského výcviku a výchovy. Současně s tím, každá součást teorie bojového použití druhu ozbrojených sil je součástí odpovídající teorie vojenské vědy.

Zákony, zákonitosti, principy teorií druhů ozbrojených sil jsou konkretizací zákonů, zákonitostí a principů odpovídajících teorií vojenské vědy a rovněž specifickými zákony, zákonitostmi a principy, které jsou vlastní danému druhu ozbrojených sil. Systém znalostí těchto zákonů, zákonitostí a principů tvoří základ předmětů teorií bojového použití a výstavby druhu ozbrojených sil. Systém znalostí zákonů, zákonitostí a principů, které mají vztah ke konkrétní součásti této teorie, tvoří základ předmětu vojenského umění (teorie strategického použití druhu ozbrojených sil, operačního umění a taktiky svazků druhu ozbrojených sil), zvláštností výstavby druhu ozbrojených sil, výcviku a výchovy.

Ve vztahu k teorii velení vojskům můžeme říci, že byla plně zdůvodněna jako hlavní část vojenské vědy. Působení dané teorie na praxi řízení vojsk neprobíhá bezprostředně, ale přes praktické součásti vojenské vědy. Předmětem teorie velení vojskům, jestliže ji zkoumáme jako samostatnou součást vojenské vědy, jsou ty zákonitosti a principy, které jsou vlastní velení jako celistvému jevu, a ne jen jeho jednotlivým stránkám nebo procesům. Úkolem teorie velení je především ukazovat a vysvětlovat mechanismus činnosti těchto zákonitostí a principů a určovat cesty a způsoby jejich praktické realizace při přípravě a vedení bojové činnosti. Své součásti, jakož i jiné součásti teorie vojenské vědy, při jejich zkoumání v podřízené klasifikaci má teorie velení vojskům v teoriích druhů ozbrojených sil, druhů vojsk, speciálních vojsk a rovněž v teoriích týlu ozbrojených sil.